

Türkiye Neden Büyümüyor? 17 Nisan 2009

Bir önceki yazımızda “Türkiye Büyüyor mu?” diye sormuş ve görelî olarak aslında Türkiye’nin büyümediğini göstermiştik. Bu yazımızda bu olgunun arkasındaki nedeni ortaya koyacağız. Neoklasik yaklaşıma göre iktisadi büyüme üretim (gelir) artışını ifade eder ve özünde sermaye birikimi ve teknolojik değişim tarafından belirlenir. Eğer y kişi başı reel GSYH, k kişi başı fiziksel sermaye ve A teknolojik seviyeyi ifade etmek için kullanılırsa iktisadi büyümeyi $\%y$ ve onu oluşturan bileşenlerin katkısını $\%y = \alpha \cdot \%k + (1 - \alpha) \cdot \%A$ şeklinde ifade etmek mümkündür. Bu denklem kişi başı reel GSYH’daki yüzde değişimin kişi başı sermayenin ve teknolojik yeniliğin yüzdelik büyümesinin ağırlıklı ortalamasından oluştuğunu göstermektedir. Varsayalım ki $\alpha = 0,4$ olsun. $\%1,6 = (0,4)\%1 + (0,6)\%2$ denklemi bize bir yılda $\%1,6$ büyüyen bir ekonominin bu büyüme oranına ulaşmasında sermaye birikiminin $\%0,4$, teknolojik yeniliğin ise $\%1,2$ katkı yaptığını göstermektedir. Eğer denklem $\%1,6 = (0,4)\%2,5 + (0,6)\%1$ şeklinde ise $\%1,6$ büyüyen ekonominin bu büyüme oranına ulaşmasında sermaye birikiminin $\%1$, teknolojik yeniliğin ise $\%0,6$ katkı yaptığını göstermektedir.

1956 yılında Robert M. Solow ile başlayan modern büyüme alanyazını sermaye birikiminin ‘sermayenin azalan verim yasasından’ dolayı uzun erimli büyüme sağlayamayacağını, iktisadi büyümenin asıl kaynağının teknolojik yenilenme/ teknolojik değişim olduğunu göstermiştir. Bu duruma yeni büyüme kuramcıları içsel büyüme adını vermişlerdir. O halde 3-5 yıllık büyüme oranı kadar bu büyümenin bileşenlerinin katkısını analiz etmek uzun dönemli büyüme performansını anlamak açısından gereklidir. Yukarıda verilen birinci örnekte ekonomi ağırlıklı olarak teknolojik yenilenme kaynaklı büyürken ikinci örnekte ekonomi sermaye birikimi ağırlıklı büyümektedir. Modern iktisadi büyüme alanyazınına göre birinci tip ekonomi uzun erimde de büyümeye devam ederken ikinci tip ekonomi bu performansı gösteremez (yukarıdaki örneğimizden devam edersek uzun dönemde $\%y = (1 - \alpha) \cdot \%A$ olur). İşte bir önceki yazımızda “Türkiye büyümüyor mu?” diye sormamızın arkasında büyümeyi kısa dönemde farklı etmenlerin belirleyebilmesi gerçeği yatmaktadır. “Türkiye neden büyümektedir?” sorusunun yanıtı da Türkiye ekonomisinin teknolojik yenilenme/ teknolojik değişim ağırlıklı büyümemesidir (Türkiye ekonomisinin neye bağlı olarak büyüdüğü ayrı bir yazının konusudur). Aşağıdaki çok basit analizimiz bu iddiamızı bize göre çarpıcı şekilde ispat etmektedir.

Teknolojik değişimin en önemli göstergelerinden birisi bir ülkenin bir yılda ürettiği/ kayıt altına aldığı patent sayısıdır. Elbette her kayıt edilen patent mutlaka üretime katılmaktadır diye bir kural yoktur. Ancak hem kuramsal hem de görgül büyüme alanyazını patent sayısı ile teknolojik değişim ve dolayısıyla ekonomik büyüme arasında pozitif ilişki olduğunu göstermiştir. Şimdi Türkiye ABD ve AB-12 ülkelerinde kayıt altına alınan patent sayılarına bakarak “Türkiye neden büyümüyor?” sorusunun yanıtını ortaya koymaya çalışalım. Aşağıdaki tablo AB-12, ABD ve Türkiye de milyon kişi başına düşen patent kayıtlarını göstermektedir.

Atıfta bulunmak şartı ile alıntı serbesttir.

Yetkiner, I.H. (2009), “Türkiye Neden Büyümüyor?”, 17 Nisan 2009,
<http://homes.ieu.edu.tr/~iyetkiner/comments.html>

Tablo. Patent kayıtları sayısı (milyon kişi başı)

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007
AB-12	273	336	378	360	422	385	414
ABD	374	406	484	474	508	454	466
Türkiye	1,04	0,23	0,61	1,18	2,21	2,18	5,48

Kaynak: Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)

1995 yılında AB-12 ülkelerinde milyon kişi başına 273 patent başvurusu yapılırken, bu sayı ABD’de 374, Türkiye’de ise sadece 1,04 olmuştur. Bir başka deyişle AB-12’nin kişi başı patent kayıt sayısı Türkiye’nin tam 261 katı, ABD’nin ki ise 358 katıdır. Mutlak sayı olarak bakarsak durum daha da vahim hal almaktadır. 1995 yılında Türkiye kaynaklı toplam patent başvurusu (tüm dünyada) sadece 64 olurken bu sayı AB-12 ve ABD’de sırasıyla 87.398 (yazı ile seksen yedi bin üç yüz doksan sekiz) ve 99.922 (yazı ile doksan dokuz bin dokuz yüz yirmi iki) olmuştur. 2007 yılına geldiğimizde AB-12 ülkelerinde milyon kişi başına 414 patent başvurusu yapılırken, bu sayı ABD’de 466, Türkiye’de ise sadece 5,48 olabilmıştır. Bir başka deyişle AB-12’nin kişi başı patent kayıt sayısı Türkiye’nin tam 75 katı, ABD’nin ki ise 85 katıdır. Milyon kişi başına istatistikler biraz olumluya dönmüş olsa bile mutlak sayı cinsinden Türkiye’nin dünya çapında kayıt altına aldığı patent sayısı ile ABD ve AB-12 arasında derin uçurum vardır. 2007 yılında Türkiye kaynaklı toplam patent başvurusu (tüm dünyada) sadece 390 olurken bu sayı AB-12 ve ABD’de sırasıyla 136.555 ve 140.373 olmuştur. Bu veriler bize AB-12 ve ABD’nin büyümesinin önemli bileşeninin teknolojik değişim olduğuna işaret etmektedir. Türkiye için aynı iddia da bulunmak ise mümkün değildir. Dolayısıyla Türkiye kendi GSYH verilerine göre büyüyormuş gibi gözükse bile aslında gelişmiş ekonomilere göre küçülmektedir.

Bize göre bir önceki yazımızda ortaya koyduğumuz ülkeler arası uzun erimli büyüme performansındaki farklılıkların temelinde ülkelerin iktisadi büyümesinin bileşenlerindeki farklılıklar vardır. AB-12, ABD, Japonya ve İsrail gibi ülkelerin ekonomik büyümesi teknolojik değişime bağlı olarak gerçekleşirken Türkiye ve diğer pek çok gelişmekte olan teknolojik değişim dışı bazı faktörlerin birikimine bağlı olarak ekonomik büyüme sağlamaktadırlar. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerin büyüme performansı gelişmiş ülkeler kadar güçlü ve uzun erimli olamamaktadır. Aslında Türkiye gibi ülkeler gelişmiş ülkelere göre küçülmektedir.

Türkiye’de iktidarlar 1950’lerden beri “her köşe başında bir milyoner yaratma” iddiası ile ekonomik politikalar üretmişlerdir. Bu bakış açısının arkasında ‘sermaye birikimi’ sağlanması neticesinde ülke ekonomisinin gelişeceği inancı vardır. Oysa ekonomik büyüme alanyazını sermaye birikiminin uzun erimli büyüme sağlamadığını elli yıl önce göstermiştir. Bu nedenle ‘sermaye birikimi vasıtasıyla ekonomik büyüme’ stratejisinden vazgeçilerek ‘teknolojik değişim vasıtasıyla ekonomik büyüme’ stratejisine geçilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde Türkiye’nin gelişmiş ülkeler ile arasındaki gelir farkı asla kapanmayacak, aksine daha da açılacaktır.

Atıfta bulunmak şartı ile alıntı serbesttir.

Yetkiner, I.H. (2009), “Türkiye Neden Büyümüyor?”, 17 Nisan 2009,
<http://homes.ieu.edu.tr/~iyetkiner/comments.html>